

Válečná pole již dávno zarostla trávou, z křížů zabodnutých podél cest smyl déšť jména, železné kostry mrtvých strojů pohltily vysoké pece, ale ve vězeních válka dosud zůstala jako led, udržující se v černých trhlinách hor, dosud zabíjí, dosud se mstí, dosud loupí a spaluje to, co mohlo být živé.

Jiří Mucha (politický vězeň)

Stále nejsou lidi

Těžba uranové rudy se postupně rozšiřovala. Na základě rozsáhlého náboru začali do Jáchymova přicházet horníci i noví osídlenci z celého Československa. Koncem roku 1947 zde pracovalo přibližně 3 750 zaměstnanců, z toho 88 % dělníků. Ani tento nárůst pracovních sil ale zdaleka nezaručoval několikanásobné zvýšení těžby podle představ jáchymovské komise.

Při omezených možnostech uplatnit v jáchymovském revíru produktivní báňskou techniku, nová zařízení a kvalitní materiál, prosazovali sovětsí odborníci východiska vyzkoušená a prověřená při výstavbě sovětského hospodářství. Tím nejvýznamnějším byla náhrada techniky člověkem a nízké produktivity jednotlivých pracovišť podstatným zvýšením počtu pracovníků. Pro požadavek nárůstu počtu pracovníků měla sovětská strana připraveno vyzkoušené řešení, spočívající v uplatnění nucených prací. Ještě do „Února“ nastoupili na práci v n. p. Jáchymovské doly, se souhlasem československé vlády, němečtí váleční zajatci transportovaní ze SSSR (celkem 12 000 osob; počátkem r. 1949 byly postupně deportováni do Německa), které po „Únoru“ vystřídali vězni a lidé zařazení do táborů nucených prací. V roce 1947 přišli do Jáchymova, na základě mezistátní smlouvy se SSSR, také sovětsí horníci – stachanovci, kteří zvýšili produktivitu práce až na trojnásobek předválečné úrovně.

U jednotlivých dolů byly vybudovány provizorní zajatecké tábory, jejichž vnitřní režim, veškerou evidenci a další organizační záležitosti zajišťovali pracovníci sovětských bezpečnostních orgánů. Vnější ostrahu těchto zajateckých táborů a střežení zajatců během práce vykonávala speciální četa národní bezpečnosti pod názvem útvar NB 7796 (od r. 1947 útvar SNB-1960).

Tábor je několik řad dřevěných baráků obehnaných ostnatým drátem, prašné kasárenské prostranství a v čele kuchyň, symbolicky spojená s kanceláří. Sídlo moci, jež nad lidmi vládne čísly a – jídlem.

Jiří Mucha

Po „Únoru“ 1948, po změně politické orientace, začal nový lidově-demokratický stát mohutně podporovat rozvoj těžkého průmyslu, zejména hornictví, aby si vytvořil vlastní materiálně-technickou základnu, nezávislou na kapitalistických státech. V uranových dolech došlo k nebyvalému rozvoji těžby, jaký neměl v dějinách hornictví obdoby. Zařazování německých vojenských zajatců na nucené práce odporovalo mezinárodním humanitárním dohodám, proto se naše vláda musela při zajišťování pracovních sil pro Jáchymov začít zaměřovat na tuzemské zdroje. Kromě dobrovolných náborek byla využívána práce vězňů a internovaných osob. Odborové organizace podniků ve vnitrozemí měly za úkol vysílat určité počty zaměstnanců na dlouhodobé brigády.

Již r. 1948 navrhoval Stalin prezidentovi Gottwaldovi přemístit do Jáchymova pro začátek 30 000 sovětských rodin ke zpracování uranové rudy, což nebylo československou stranou naštěstí přijato. Rovněž neprošel návrh na získání pracovních sil z Bulharska a Rumunska. Proto byl proveden nábor horníků a báňských techniků v rudných revírech v Příbrami, Bánské Štiavnici, v uhelných revírech na Kladně, v Ostravě a ve Svatoňovicích, jehož výsledkem bylo přistěhování několika set odborných pracovníků do Jáchymova. Nábor odborníků, středoškolačů i vysokoškolačů s báňským a geologickým zaměřením, byl vyřešen jednoduchým způsobem, a to umístěnkami s povinným tříletým závazkem výkonu povolání

v jáchymovských dolech. Taková nezbytná praxe pro další kariéru. Uskutečnil se i přesun občanů německé národnosti z mnoha českých okresů pro potřeby Jáchymovských dolů, a to i přes protesty závodů z vnitrozemí, kde tito Němci, většinou zkušení odborníci, pracovali.

Současně byl v celé republice zahájen i rozsáhlý nábor dočasných pracovních sil z nejrůznějších pracovních oborů – tzv. brigádníků. Jejich celkový počet, následkem vysoké fluktuace, dosáhl během trvání provozu Jáchymovských dolů několika desítek tisíc. Tehdy byl n. p. Jáchymovské doly jedním z největších podniků v republice.

Požadované zvyšování těžby uranu bylo náročné i v požadavcích na nové investice. Na Jáchymovsko proto byly na stavby přesouvány i vojenské pomocné technické prapory (PTP).

rok	průměrný stav pracovníků		% zajatců
	celkem	němečtí váleční zajatci	
1946	1 429	64	4,47
1947	5 565	1 739	31,24
1948	7 966	3 663	45,98
	celkem	vězňů	% vězňů
1949	13 653	4 630	33,91
1950	17 781	6 779	38,12
1951	24 867	10 748	43,22
1952	33 320	13 374	40,14
1953	40 317	13 821	34,28
1954	44 368	11 970	26,98
1955	46 351	9 214	19,88
1956	43 897	7 125	16,23
1957	42 848	6 316	14,74
1958	37 167	6 603	17,77
1959	30 244	4 993	16,51
1960	25 633	2 923	11,40
1961	23 956	2 168	9,05
1962	23 004	1 988	8,64
1963	22 399	2 060	9,20
1964	22 036	1 796	8,15
celkový stav pracovníků a procento vězňů v n. p. Jáchymovské doly (podle Pluskala, 1998)			